

Andrei Makine, *La terre et le ciel de Jacques Dorme*

Copyright © Éditions Mercure de France 2003
All rights reserved

© 2004, 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MAKINE, ANDREÏ

Pământul și cerul lui Jacques Dorme / Andreï
Makine; trad. din lb. fran. de Dan Radu
Stănescu. – Iași: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-5077-4

ISBN eBook: 978-973-46-5180-1

ISBN PDF: 978-973-46-5181-8

I. Stănescu, Dan Radu (trad.)

821.133.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

ANDREÏ
MAKINE

Pământul și cerul
lui Jacques Dorme

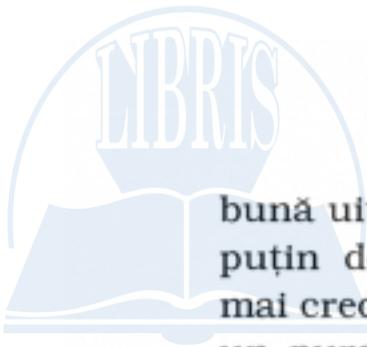
Traducere din limba franceză
de Dan Radu Stănescu

POLIROM
2014

Cerul alb de căldură, eterna letargie a stepelor, o pasăre dând din aripi fără să poată zbura mai departe în golul acesta prea dens. Înaintam ca și ea, fără alt punct de reper decât depărtarea câmpilor și linia orizontului devenită fluidă sub scurgerea aerului fierbinte. Enormul excavator din fața noastră sfâșia scoarța pământului cu roata sa plină de cupe, deschizând un drum drept, nesfârșit. Acoperiți de praf, asurziți de huruiala mașinii și de zgomotul pietrelor sfărâmate, târam stâlpi lungi de pin cu care muncitorii consolidau pereții viitorului canal de irigații. Ca un fel de speranță nebună că vom opri, prin acest cofraj efemer, prăvălirea statică a infinitului... Seara, oboseala se măsura prin zumzăitul unei viespi care se lovea de pereții barăcii și pe care nu mai aveam puterea să o alungăm. Ar fi trebuit să te scoli, să treci peste trupurile inghesuite pe priciuri, să fluturi o cămașă, să gonești insecta spre ușă... Noi eram însă cufundați în somn, iar bâzâitul ei devinea primul vis.

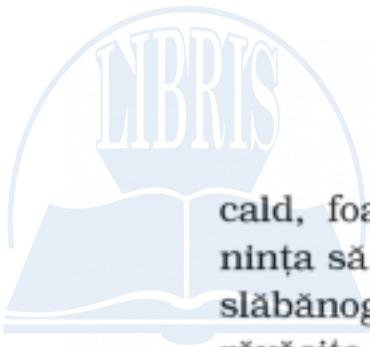
Topirea în acest desert de lumină era cea mai bună uitare, cel mai bun doliu, cea mai

bună uitare a doliului. Vorbeam mult mai puțin decât în anii dinainte, când încă mai credeam că această ocnă estivală este un purgatoriu plin de promisiuni. Acum știam că viitorul nu va fi prea diferit de marșul nostru cotidian pe urmele mașinii spintecătoare, de traseul absurd de încăpățanat căruia trebuia să-i întărim pereții la nesfârșit.

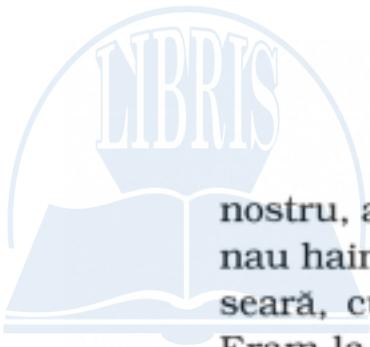
Într-o bună zi, excavatorul s-a apucat să arunce în lături, împreună cu straturile de pământ, resturi umane, crani, cizme soldațești, căști din ultimul război. Altă dată au apărut oseminte mai vecni, armuri, săbii mâncate de rugină... Un mileniu ii despărțea probabil pe toți acești războinici. O mie de ani de somn. Zece secole de neant. A doua zi, când mașina s-a depărtat de mormintele răvășite, am văzut niște arheologi veniți la fața locului. Un pâlc de puncte negre pierdute în golul însorit al câmpiei.

Ca și în verile precedente, lucrările se intrerupeau uneori: eram îmbrăcați în bluze albe și pantaloni curați și duși să facem figurație pe niște platouri imense unde oaspeți importanți rosteau discursuri în fața monumentelor comemorative și a obeliscurilor de beton. Astfel, am avut într-o zi privilegiul de a-l vedea, de departe, ca de obicei, pe un conducător nord-coreean. Citea poticnit dintr-un teanc de foi pe care vântul

cald, foarte puternic în ziua aceea, amenința să îl smulgă în orice clipă. Bărbatul, slăbă nog și ușor încovoiat, se lupta cu foile răvășite ca un marinări care nu mai apucă să întindă pânzele... A mai fost un om de stat african care s-a decis să se exprime în rusește și a vorbit foarte rar, decupând silabele, punând accentul gresit. Vârful obeliscului avea o albeată verzuie pe fondul negru al cerului încărcat de apropierea furtunii. Bubuitul lenăș al tunetului dincolo de râu semăna cu un râs înăbușit. Dar noi stăteam nemîșcați: fotografii aveau nevoie de rândurile noastre și de fețele întoarse în aceeași direcție... Mulți ani mai târziu, când se întâmpla să-mi întâlnesc foștii colegi, ne părea rău că nu dăduserăm mai multă atenție personajelor invitate. Cu timpul, i-am fi putut recunoaște, încă prezenți în viața politică sau trecuți în paginile cărților de istorie. Atunci, însă, nu așteptam decât momentul în care răbdarea noastră va fi răsplătită printr-o baie în Volga. În vara aceea, nici măcar scăldatul nu mai stărnea entuziasmul zgomotos de altădată.

Geamul ferestruicăi din baraca noastră era spart și, în fiecare seară, până să adorim, vedeam un splendid spectru solar născut în spărtură, o coadă lungă de păun care inunda dintr-odată, pentru câteva minute, interiorul îngheșuit al sălașului

nostru, alunecând către cuiele de care atârnau hainele noastre pline de pământ. Într-o seară, curcubeul acela nu s-a mai arătat. Eram la sfârșitul lui iunie și unghiul razeelor se schimbase. Nimici nu vorbea despre asta, dar i-am văzut pe mulți cum trag cu ochiul spre „vestiarul” rămas în întuneric. În uitarea completă a timpului, uitarea salvatoare pe care ne-o oferea stepa, ne-am dat seama brusc că era ultima vară petrecută împreună.

A doua zi dimineață, chiar lângă traseul canalului, am descoperit o cruce de lemn cu o cască atârnând de un braț. Am înconjurat-o, intrigăți de anonimatul și singurătatea acestui mormânt în mijlocul imensității câmpilor orbite de soare. Eram obișnuiți să vedem munți de beton celebrând moartea, inscripții aurite, efigii ale eroilor. Aici, două crengi de mesteacăn, cu scoarța crăpată, o moviliță de mult împrăștiată de vânturi. Cu totul straniu, vederea acestui mormânt nu degaja nici o spaimă, nu-ți trezea nici o durere. Crucea avea chiar ceva ușor, aerian, aproape lipsit de griji. Prezența ei în locul acela (de ce tocmai acolo și nu la trei sute de kilometri la nord sau la sud?), hazardul uman al acestei prezențe părea să demonstreze că lucrurile esențiale se petrec în altă parte decât pe acest pătrătel de pământ...

De pe cealaltă parte a canalului ne-a strigat un supraveghetor: „Haideți repede,

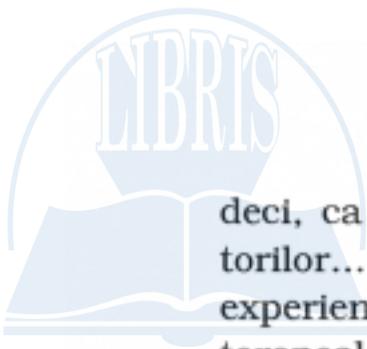

plecăm! E o ceremonie...“ Era formula consacrată pentru rolul nostru de figuranți.

De data aceasta a început rău. Ne-a luat cinci ore până să ajungem la locul festivității și, deghizati în buni și curajoși pionieri cu cravate roșii, am început să aşteptăm, închiși în autobuz, la marginea unui drum. Era lîmpede că nu se știa dacă are sau nu cineva nevoie de noi. Altădată, am fi pus la cale o revoltă, am fi cerut pâine, am fi simulaț o criză de diaree colectivă. În ziua aceea, fiecare era cufundat în propriile gânduri, unii încercau să doarmă, alții se refugiau în amintirea altei zile, a unui surâs. Supraveghetorii păreau mai îngrijorați ca de obicei. Și totuși, părea să nu fie vorba decât de vizita unui general. Pe când noi văzuseram mareașali și chiar un cosmonaut...

O oficialitate în costum negru a urcat pe scara autobuzului și a scos un fel de strigăt șoptit: „Repede! Coborâți, sosesc. Repede, încolonarea!“ Avea față roșie și un aer speriat.

Am fost duși în pas alergător pe un teren larg, în vîrful unui deal, unde se aflau deja câteva detașamente de figuranți tineri. Unul dintre unghiurile acestui gard viu părea desfrunzit, iar noi l-am umplut cu formația noastră. După ce ne-am aliniat, am aruncat o privire în spate: departe, o clădire neterminată își căsca ferestrele goale. Eram acolo,

deci, ca să o ascundem de privirile vizitorilor... Ce ne trebuia acum, o știam din experiență, era să cădem cât mai repede în toropeală, să nu mai simțim arsura soarelui, nici setea, nici absurdă lungime a ceremoniei. Să ne concentrăm asupra formei acestui nor care se prelungeste încet, încetisoar...

O rapidă crispăre musculară m-a smuls brusc din motăială. Din cauza vietii noastre în comun, aveam reflexele sincronizate. Vederea mi-a revenit, am parcurs cu ochii esplanada. O mulțime de notabilități, desigur mai-marii orașului, se afla adunată acolo, întoarsă spre celălalt capăt al terenului, acolo unde sirul de cămăși albe se întrerupea, intr-o deschidere largă. Privirile tuturor camarazilor mei erau îndreptate spre bresă aceea. Un grup destul de numeros înainta cu pas liniștit, cum se obișnuia de fiecare dată la acest gen de ceremonii, nu era nimic extraordinar în această procesiune...

Mi-am dat seama deodată ce anume era extraordinar.

Prima impresie a fost cea mai neverosimilă și, totuși, cea mai exactă. „Liliputanii îl duc pe Gulliver capturat...“ Omul din mijlocul grupului îi depășea pe ceilalți cu cel puțin un cap. Sau, mai bine zis, i se vedea capul și umerii deasupra agitației